

НОВО ВУКОВИЋ

ПОЗДРАВНА РИЈЕЧ

Поштовани учесници Скупа! Уважени љубитељи филмске умјетности!

Са осјећањем да ми је тиме указана посебна част, отварам научни скуп "*Филм и југословенско друштво на крају вијека*", који ће се одржати у ова два дана у организацији Одјељења умјетности ЦАНУ и, како то добри обичаји налажу, хтио бих у поводу тог чина да кажем неколико ријечи.

Овај научни скуп представља неку врсту драгоценог и поучног преседана. Наиме, колико знам, први пут под кровом и у организацији једне националне академије одржава се симпозијум о филмској умјетности. Та чињеница, дакако, има своју логику и своју симболику, као што има логику и то да се једна анахрона пракса, ево, почиње превазилазити и филм посматрати у равни других умјетности. Два су, чини се, главна разлога што продор филма у највише научне институције касни: први, што је филм млада умјетност, други, што и у највишим интелектуалним круговима постоји извјесна неоправдана скепса према њему. Док су се ликовне умјетности, књижевност и музика, наравно у својим примитивним формама, појавили у праскозорје човјечанства и пратили његову цјелокупну историју, филм је дијете модерног времена, овог вијека. Интелектуални естаблишмент се са резервом односио према новој умјетности прије свега због њене наглашене комерцијализације и хипертрофиране индустријске продукције у којој је, истини за вољу, огроман број умјетнички минорних или безвриједних производа. Ни чињеница да и друге умјетности већ одавно нијесу невине у том смислу није значила много: филм је било, ипак, најлакше оптужити за многе облике духовне и моралне деградације модерног свијета.

Упркос свему, филм је, у једном посебном смислу, обиљежио овај вијек. Вјероватно да у ту констатацију не би требало посебно убјеђивати генерације које су, на извјестан начин, одрасале заједно са филмом и којима је он значео много више и од једне друге умјетности. Он нам се указивао као "врата свијета", као визуализација наших снова, жеља и једне могуће паралелне стварности која и јесте и није наша. Имена Ајзенштајна, Клера или Куросаве, моја генерација, бар, изговарала је са истим поштовањем као и имена Хемингвеја, Кафке или Јесењина. Филм је обиљежио овај вијек симболички, јер ниједна друга умјетност не би могла да "каже" да је ово њен вијек - не зато што у њему нијесу рођене, него зато што то није вијек којим би могле посебно да се подиче. Обиљежио га је и документаристички, јер ниједна врста умјетности не кореспондира тако брзо и директно са својим временом, тако да захваљујући њему први пут можемо да овај вијек на измаку сагледамо скоро буквално у његовој ретроспекцији, да "путујемо кроз вријеме". Обиљежио га је и социјално, јер је огромној мултимилионској маси конзументата пружио могућност јефтиног приступа естетском феномену.

Обиљежио га је, најзад и умјетнички.

Нова умјетност је, наиме, отворила неслућене могућности, које нијесу само техничке, јер долазе из саме природе филма, из његова језика, из начина његове производње и трансмисије и из његове слободe. Језик филма је директан, као и живот; он не познаје, бар не у озбиљној мјери, комуникационе и културне баријере. То, наравно, не значи да је филм сасвим транспарентан и једноставан; као и свака умјетност, он је специфичан и има своје поетичке координате. Ниједна форма умјетности, као филм, не нуди могућност симбиозе скоро свих других умјетности - књижевне, драмске, ликовне, музичке. Он је с једне стране драма, по изузетности и огољености заплета, али је и роман, по широкој епској фресци, по укрштању разних проседеа и скоро неограниченом потенцијалу комбиновања секвенци. Искуство романа помогло је, свакако, филму, али и искуство филма савременом роману. Филм је и сликарско дјело, по визуализацији призора, тонова и боја, по избору предмета, пејзажа, ликовна, по композицији великих "таблоа" и детаља. Он се спаја и са музиком, дјелујући "паралелним" језиком и стварајући ефекте удвостручене снаге.

Ипак, иако синтетичан, филм остаје самосвојна умјетност. Све вриједности укомпоноване у себе он наново естетизује, спаја их у једно јединство, које и јесте *филм*, и без којег све те вриједности остају на нивоу пуког материјала. Данас је постало јасно да се филмом многе истине могу исказати исто тако добро као и осталим умјетностима, многе боље, а неке вјероватно само њим. Филм се, дакле, уткива у спектар умјетничког израза човјековог, он постаје

његова велика потреба и моћно средство да се њим артикулишу велика питања свијета.

Даме и господо!

Историја филмског стваралаштва у Црној Гори биљежи педесету годину. Та цифра представља уједно и повод и императив да се то стваралаштво научно и критички покуша сагледати и валоризовати. Овај скуп је замишљен с амбицијом да се на том нимало лакој путу направе први велики кораци. Увјерен сам да све претпоставке за успјешно одвијање и добре резултате овог научног скупа постоје, као што сам увјерен да сви схватамо његово симболичко значење за историју проучавања филма и обавезу коју нам посебност овог тренутка, и високи углед ове куће, намећу. Желећи учесницима плодан рад, угодну и толерантну атмосферу, а слушаоцима интелектуално задовољство које ова тема обећава, све вас у име ЦАНУ поздрављам и проглашавам почетак радног дијела Скупа.

